

PRALJAK BRANI HERCEG-BOSNU

Author: Velma Šarić

On poriče postojanje bilo kakve političke nagodbe lidera o rasparčavanju Bosne.

Kao jedna od ključnih ličnosti ratne i separatističke Hrvatske Republike Herceg-Bosne, Slobodan Praljak je ove sedmice pred Haškim tribunalom rekao da je taj entitet u Bosni bio osnovan kako bi se zaustavilo ubijanje Hrvata.

Bivši pomoćnik hrvatskog ministra odbrane, koji se brani samostalno, izjavio je da je pomenuta zaštita bila umnogome neophodna i zbog nečega što je opisao kao nesposobnost pokojnog bosanskog predsednika Alije Izetbegovića da shvati pretnju koju su predstavljali Srbi i pripremi se za sukob.

„Želim da se pozovem na knjigu 'Bio sam Alijin diplomata', koju je [bosanski filozof i istoričar] Muhamed Filipović napisao da bi pokazao kakav je čovek bio Izetbegović“, rekao je Praljak.

„Ukoliko pročitate ovu knjigu, biće vam kristalno jasno zbog čega je Herceg-Bosna morala da bude stvorena. Izetbegović nije učinio ništa da bi nas zaštitio [ili] zaustavio ubijanje Hrvata. Nije učinio ništa kako bi se pripremio za rat.“

Bivši oficir hrvatske vojske je potom ispričao kako Izetbegović „nije bio pametan čovek“ i kako mu se „nije moglo verovati“.

„Čak i kad biste sklopili sporazum s njim i s međunarodnom zajednicom, on bi naprosto ignorisao taj sporazum nakon što bi obavio konsultacije sa svojim kolegama“, kazao je Praljak, imajući na umu najuži krug predsednikovih saradnika. „Nastojao je da uvredi druge ljude i uopšte nije razumeo demokratiju.“

„Alija Izetbegović nije znao kako da vodi politiku. Na primer, on je naivno verovao da je JNA (Jugoslovenska Narodna Armija) bila prijateljska vojska, koja će nas sve zaštititi. Često je zauzimao pogrešne stavove.“

„Ti stavovi nisu bili njegovi, nego su kreirani u njegovom okruženju, među njegovim kolegama, pripadnicima pokreta Mladi Muslimani. To je nešto što tvrdi jedan bošnjački intelektualac, a ja se pozivam samo na tvrdnje iz njegove knjige.“

Praljak se zajedno sa nekolicinom bosanskih Hrvata – Jadrankom Prlićem, Brunom Stojićem, Milivojem Petkovićem, Valentinom Čorićem i Berislavom Pušićem – tereti za ratne zločine. Njih šestorica su optuženi za proterivanje, silovanje, mučenje i ubijanje bosanskih Muslimana i ostalih ne-Hrvata: reč je o zločinima počinjenim od kraja 1991. do početka 1994. u sklopu navodnog plana da se etnički očiste pojedini delovi Bosne, kako bi kasnije bili uključeni u Veliku Hrvatsku.

U optužnici se navodi da je Praljak (64) tokom bosanskog rata služio kao veza između Hrvatske i Hrvatskog vijeća obrane (HVO) Herceg-Bosne, tj. vladinih i oružanih snaga. Imao je ulogu komunikacionog kanala između pokojnog hrvatskog predsednika Franje Tuđmana i ostalih visokih hrvatskih zvaničnika, pri čemu je – kako se navodi – istovremeno u Zagreb prosledivao povratne informacije iz Bosne.

Tokom rata je Praljak bio poznat pod tajnim imenom „Brada“ – zbog svoje bujne brade – pri čemu je kao takav identifikovan u iskazima nekolicine svedoka i u sudskim dokumentima.

U optužnici stoji kako je, obavljajući različite dužnosti i funkcije, Praljak imao kontrolu nad oružanim formacijama HVO-a, te kako je bio odgovoran za njihovu logistiku, organizaciju, planiranje, obuku, raspored, kao i za sama strateška i borbena naređenja.

Praljak je ove sedmice pred sudoim govorio o svojoj ulozi u ratu, tvrdeći da je u Bosnu došao svojevlasno, te da nije postupao po Tuđmanovim naređenjima.

On je rekao i da je bosanskoj vojsci za vreme rata (1992-95.) neprekidno stizala logistička pomoć i podrška iz Hrvatske, pri čemu je Herceg-Bosna redovno dopuštala da ta pomoć bude transportovana preko njene teritorije.

Praljak se pozvao na primer severnobosanskog grada Bihaća, koji je tri godine bio pod opsadom bosanskih Srba, sve dok u leto 1995. godine, zahvaljujući hrvatskoj vojnoj operaciji Oluja, bosanskim Muslimanima nije omogućeno da probiju blokadu.

„Da nije bilo hrvatske pomoći, u ranu jesen 1995. Bihać bi doživeo sudbinu Srebrenice“, kazao je Praljak.

Da bi potkrepio svoje tvrdnje, okrivljeni je sudu podneo i dokumenta iz različitih izvora, koja su se odnosila na medicinsku negu koja je u Hrvatskoj pružana borcima i civilima iz Bosne.

Praljak je rekao kako je ukupno 10,623 ranjenih bosanskih Muslimana – uključujući pripadnike bosanske vojske i civile – bilo prebačeno na teritoriju Herceg-Bosne, te da su besplatno lečeni po bolnicama širom Hrvatske. Nikada nisu bili tretirani kao zarobljenici – dodao je on.

„Nakon oporavka, bilo im je dozvoljeno da odu gde god žele, čak i na borbene linije“, kazao je Praljak.

Govoreći o talasu izbeglica koji se iz Bosne tokom rata izlio u druge zemlje, Praljak je nagovestio kako je za taj egzodus zapravo odgovoran Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR).

„U aprilu 1994., predstavnici UNHCR-a počeli su da šire paniku među bosanskim izbeglicama i da ih lažu kako će u Hrvatskoj izgubiti [izbeglički status]“, rekao je on.

„Da, oni su to radili, a ne Hrvatska, i ukoliko govorite o zločinačkom poduhvatu i etničkom čišćenju, onda bi trebalo da se sudi UNHCR-u, a ne Hrvatskoj.

„Vlada Bosne i Hercegovine poslala je hrvatskoj vladi zvanični kominike u kojem izražava svoje neslaganje sa UNHCR-ovom politikom raseljavanja. Bosanska vlada želela je da spreči masovnu emigraciju izbeglica u treće zemlje.“

A kada je sudija Žan-Klod Antoneti (Jean-Claude Antonetti) Praljka upitao zbog čega misli da je UNHCR vodio takvu politiku, okrivljeni je odgovorio: „Valjda je morala postojati politička namera da se Bošnjaci rasprše po svetu.

„Pogledajte samo koliko ih danas živi u SAD-u ili drugde, gde odgajaju drugu generaciju dece. Znete li [da prema] zvaničnim podacima postoji preko 200,000 Muslimana koji se nikada nisu vratili u Republiku Srpsku, kao ni skoro 200,000 Hrvata?“

Okrivljeni je rekao i da, protivno raširenom verovanju, nikada nije postojao nikakav sporazum između Tuđmana i pokojnog srbijanskog predsednika Slobodana Miloševića o podeli Bosne između Srbije i Hrvatske.

Aktuelni hrvatski predsednik, Stjepan Mesić, posvedočio je u oktobru 2002. na suđenju Miloševiću da mu je Tuđman rekao da su se na sastanku koji je sa Miloševićem održao 25. marta 1991. njih dvojica saglasili oko podele Bosne između njihovih dveju država.

„Svi koji tvrde da je postojao nekakav sporazum lažu, uključujući i Stipu Mesića“, kazao je Praljka.

„Zbog čega Mesić nije izašao sa tim tvrdnjama ranije, dok je Tuđman još bio živ? Sve je to samo politička osveta.“

Po rečima okrivljenog, Milošević i Tuđman su nakon toga održali još 40 sastanaka.

„Ukoliko su se dogovorili još tada [na tom ranom sastanku], zbog čega je onda bilo potrebno da se susreću uvek iznova?“, upitao je on.

„Mislim da, kada se dvojica moćnih ljudi usaglase, tada nema potrebe za novim sastancima, već samo treba primeniti postignuti sporazum.“

U tom trenutku se umešao sudija Žan-Klod Antoneti, rekavši da se radi o hipotetičnom, ličnom mišljenju, koje ne može biti smatrano delom okrivljenikovog svedočenja.

Suđenje se nastavlja iduće sedmice.

Velma Sarić je obučena novinarka IWPR-a iz Sarajeva.

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/praljka-brani-herceg-bosnu>